

KAPEL EN SCHOOL OP DE MOLENAARELST

Dirk OOGHE en E.H. Valère COOLS

De geschiedenis van een school en een kapel op een volkswijk wordt best samen behandeld, want meestal hebben ze veel geschiedkundige raakpaunten. Uit het volgend artikel zal blijken dat ook op de Molenarelst kapel en school als het ware een historisch geheel vormen.

Dit artikel heeft als doel enkele gegevens rond de kapel en de school van de Molenarelst te verzamelen en zo vast te leggen voor het nageslacht. Schrijvers willen met dit artikel geenszins aanspraak maken op volledigheid. Hopelijk wordt het artikel een uitnodiging voor speurneuzen om nog meer gegevens te verzamelen om ze zo aan de vergetelheid te onttrekken.

De Molenarelst, "Merul" in de volksmond, is een dichtbevolkte arbeiderswijk ten zuid-oosten van de gemeentekom van Zonnebeke. In vroeger jaren vormden de "Merulnaren" een aparte gemeenschap van briekkebakkers, keuterboertjes, aardewerkers, leurders en pensejagers. Ze leefden zeer gesloten in hun wijk en lieten geen indringers toe. Wee de vreemdeling die het vroeger riskeerde op de Merul "een liefje" te gaan opzoeken.

De "Merulnaren" waren vechtersbazen die met de blote vuist of messen hun wijk en hun vrouwvolk verdedigden tegen vreemde nieuwsgierigaards. Volgens de overlevering was het in vroeger tijden op de "Merul" geen zondag geweest als er niet gevochten was. "Merulnaren" waren gevoelsmensen met een warm-kloppend hart, bereid elkaar te helpen maar steeds met het mes op zak.

Een reconstructie van het verleden van zo'n gesloten gemeenschap was dan ook een moeilijke opgave.

Florina Carrein, een van de oudste inwoners van de Molenarelst wist ons te vertellen dat er vóór 1910 reeds een spellewerkschool was op de Molenarelst. Juffrouw Rozalie leerde de kinderen alleen kantklossen, dit in tegenstelling met andere spellewerkscholen zoals op de Drogenbroodhoek te Moorslede waar een Zuster voor het klasje stond. Tijdens het kantklossen las de Zuster de vragen en antwoorden van de catechismus voor en de meisjes herhaalden die zo vaak tot ze de catechismus rats van buiten kenden. Zo konden veel vrouwen in die tijd de catechismus letterlijk afammelen zonder evenwel te kunnen lezen of schrijven.

Op 21 september 1910 kocht E.H. Henri Ghyselen, pastoor te Zonnebeke van 14 mei 1907 tot aan het uitbreken van de oorlog, een stuk grond op de Molenarelst. De notariële akte van 21 september 1910, opgemaakt door notaris Henri M. Parret te Zonnebeke leert ons het volgende:

E.H. Ghyselen kocht een perceel zaailand van 16 are 50 ca, gekend ten kadaster, sectie B, deel van nummer 507, van Henri Hage-Orban de Xivry, grondeigenaar te Kortrijk. Deze grootgrondbezitter had het perceel zelf verworven door erfenis van zijn overleden ouders Henri en Adèle Vuylsteke op 26 mei 1896. Het perceel grond was aanpalend aan de eigendommen van Jules Markey-Goemaere (bakker), Madame Comyn-Vandevyvere en Emile Markey-D'Hulster. Het perceel zaailand was tot voor de verkoop in huur gegeven aan landbouwer Henri Tailleur. De verkoopprijs werd vastgesteld op 800 fr. Een uitweg van 3 m aan 't noordelijk uiteinde van het perceel moest tot die bestemming ten eeuwigen dage behouden blijven.

Op dezelfde 21 september 1910 wordt er ook op het kantoor van notaris Parret een akte van ruil tussen E.H. Ghyselen en bakker Jules Markey ondertekend. E.H. Ghyselen ruilt een stuk van zijn pas aangekocht perceel zaailand, ter grote van 7 are 30 ca, gekend ten kadaster, sectie B, deel van nummer 507, en palend aan de eigendom van Jules Markey aan oostelijke zijde, met een perceel grond van voornoemde bakker. Het perceel werd geschat op 340 fr. Bakker Markey zelf geeft in ruil een perceel zaailand (deels hof, deels zaailand, voorheen bosselke) van 10 are 20 ca, gekend sectie B, deel van

nummer 508, palend aan één kant aan de Steenweg op Becelare. Het perceel krijgt een waarde toegemeten van 540 fr. Dit perceel had Jules verworven door erfenis van zijn ouders Eduard en Marie-Louise Desmedt via akte voor voornoemde notaris op 9 juli 1901. Eduard Markey had het stuk zaailand gekocht van Juffrouw Virginie Masschelein, kloosterzuster te Kortrijk, krachtens akte van notaris Parret op 15 november 1888. E.H. Ghyselen moest dus 200 frank betalen voor de realisatie van de ruil.

Op deze aangekochte grond liet E.H. Ghyselen nu een school bouwen in 1911. Hij noemde "zijn" school de St.Jozefsschool. Het gebouw bestond uit drie klassen en een woonhuis voor de Zusters-onderwijzeressen. Voor het schooltje aan de straatkant lag een bloementuintje. Het geheel werd afgescheiden van de straat door een haag. Een klein poortje in de haag verschaftte toegang tot de voordeur van het woonhuis. De vensters konden worden afgesloten door houten blinden.

Het onderwijs werd er verstrekt door Zusters van het klooster van O.L.Vrouw-Ten-Bunderen te Moorslede. In de kleuterklas stond Zr. Marie-Antonina (1).

Zr. Philomena (2) verzorgde het lager onderwijs voor alle jongens en meisjes van de wijk in één klas. Ze gaf les en christelijke opvoeding aan gemiddeld 35 leerlingen in haar klas. De schoolbevolking werd echter zo groot dat weldra ook de derde klas in gebruik werd

(1) Zuster Marie-Antonina, in de wereld Juliana Fonteyne, werd geboren te Alveringem op 28.12.1875, als dochter van Julius en Emerentiana Rooryck. Ze trad in het klooster op 15.08.1897 en werd geprofest op 11.08.1899. Ze stierf te Moorslede op 23.05.1931 en werd aldaar begraven.

(2) Zuster Philomena, in de wereld Romanie Dever, werd geboren te Proven op 08.03.1862, als dochter van Franciscus en Juliana Metsue. Ze trok naar het klooster op 19.07.1892, en werd geprofest op 04.09.1894. Ze overleed te Westouter op 13.07.1932 en werd aldaar begraven.

*E.H. Ghyselen, pastoor
te Zonnebeke. 1907-1919.*

O gelukkig kloosterleven, waar de dood verwacht wordt zonder vrees, begeerd met verlangens en aanveerd met liefde. *H. Bern.*

†
TER ZALIGE GEDACHTENIS
van

Eerweerde Zuster PHILOMENA
in de wereld ROMANIE DEVER

die, geboren te Proven den . 7 Maart 1862
in 't klooster trad te Moorslede den 19 Juli 1892
en geprofest werd den . 4 September 1894
onderwijs gaf opvolgentlijk te Proven, te Moorslede, te Zonnebeke, en sedert September 1921
te Westoutre, alwaar zij godvruchtig overleed
den 13 Juli 1932.

De roep tot het kloosterleven is, na het H. Doopsel, de grootste gratie die God aan eene ziel kan geven. Daarom achtte de duurzame overledene haren staat boven alle grootheden der aarde.

Met onverdroten ijver heeft zij meer dan 50 jaren van haar leven besteed aan de opvoeding en het onderwijs der jeugd, en was op het punt eene welverdiende rust te nemen, toen God haar, onverwachts, tot de eeuwige rust kwam roepen.

Vaartwel, geliefde Medezusters, duurzame Broeders en Familieleiden, beminde Schoolkinderen! Ik hoop U allen eens weer te zien in het land der levenden. Wilt mijne ziel gedenken in uwe gebeden.

H. Hert van Jesus, ik heb betrouwen in U.
300 d. afl.
Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid!
300 d. afl.

Drukkerij Schoonaert-Wuilux Bergenstr. 8 Rousbrugge.

Doodsprentje Zr. Philomena.

genomen. De klas van Zuster Philomena werd ontdubbeld en Zuster Dorothea (3) werd met de opdracht belast.

De school van Pastoor Ghyselen was een weldaad voor de Molenaar-elst. Maar schone liedjes duren niet lang. Op 28.07.1914 begint het drama 1914-1918. De Duitsers vallen België binnen en bereiken onze gemeente in oktober. Vluchtelingen overspoelen ons dorp, maar op dinsdag 20 oktober worden ook de Zonnebekenaren manu militari op

(3) Zuster Dorothea, in de wereld Leonie Deleersnyder, werd geboren op 16.09.1867 te Markegem. Ze was de dochter van Ivo en Sophie Ampe. Ze trad in het klooster op 15.05.1892 en werd geprofest op 21.11.1893. Ze overleed te Moorslede op 10.01.1951 en werd aldaar begraven. Ondanks het feit ze veel last had van reuma bereikte ze een hoge ouderdom.

de vlucht gedreven.

Zonnebeke wordt een belangrijk bolwerk in de oorlogsmaneuvers. De heuvelrug Broodseinde-Molenarelst-Polygoonbos is een belangrijke strategische lijn in de oorlogsvoering. De gevolgen waren verschrikkelijk. Ook op de Molenarelst stonden geen twee stenen meer op elkaar. Alles was platgeschoten. Zonnebeke was net één grote vulkaan-krater.

Als wij de balans verder opmaken zien we dat de oorlog op de Molenarelst niet alleen huizen en landerijen heeft verwoest, maar ook veel gezinnen heeft gebroken. Jonge stoere bonken zijn gesneuveld zoals: Charles Knockaert (22 j.), Polydoor Landuyt (25 j.), Gustaaf Dierynck (22 j.), Leo Vandenbussche (20 j.), Polydoor Carreyn (26 j.), en Jeroom Vandenbussche (19 j.). Ook verschillende burgers werden gefusilleerd of dodelijk getroffen door beschietingen.

11 november 1918 was een onvergetelijke dag voor de bevolking die naar Frankrijk gevlucht was. Het was de dag waar ze zolang naar verlangd hadden, want vaak uitgebuit en bedrogen in den vreemde, koesterden ze een onweerstaanbare drang om terug te keren naar eigen geboortegrond en eigen levensaard.

Ondanks de gruwelijke verhalen over het front, over de totale verwoesting, de vergiftigde bodem en de onmogelijkheid er nog te wonen, keerden de Zonnebekenaren één na één terug om aan het werk te slaan zonder te morren, zoals ze het van oudsher gewoon waren.

Bakker Jules Markey is waarschijnlijk de eerste teruggekeerde "Merulnaar". Tijdens de oorlog was hij met zijn gezin gevlucht naar Blandeck bij Arras en op 19 september 1919 is hij terug op "zijn" Molenarelst. In november 1919 keren Emiel Demey en zijn echtgenote Marie-Louise Baelen terug uit Wisques en zo volgden bijna alle andere gevluchten, terug naar hun geliefkoosde wijk. Aanvankelijk betrokken de teruggekeerden barakken, ter beschikking gesteld door het Koning Albert-Fonds, maar weldra ging iedereen met of zonder uitgekeerde oorlogsschade aan het metsen. De heropbouw vorderde snel.

Na de oorlog keerde E.H. Ghyselen niet meer terug naar Zonnebeke. Hij werd pastoor benoemd te Leffinge op 18 maart 1919. In september

1919 gaf Monseigneur Waffelaert, bisschop van Brugge, aan E.H. Gerard Lammens, een rasechte Zonnebekenaar, opdracht parochieherder te worden te Zonnebeke

Tijdens de eerste periode van zijn ambt stond hij in voor de heropbouw van de parochiale gebouwen. Ook op de Molenarelst wordt de oorlogsschade berekend. Op het formulier voor aanvraag tot vaststelling en raming van de oorlogsschade, opgemaakt op 21 juli 1920 lezen wij het volgende:

- 1) Een gebouw, dienende tot school, omstreeks 30 meter lang op 8 m breed, met alle aanhorigheden, totaal vernield, geraamde waarde op 31 juli 1914 : 15.000 fr.
- 2) Een perceel zaailand gelegen Molenarelst, groot 17 are 50 ca, sectie B, deel van nummer 507, gansch verwoest, waarde op 31 juli 1914 : 854 fr.
- 3) Een perceel zaailand gelegen Molenarelst, groot 10 are 20 ca, sectie B, deel van nummer 508, gansch verwoest : waarde 540 fr.

Totale schade 16.394 fr.

Eens de oorlogsschade geregeld, gaf E.H. Lammens opdracht om de Molenarelstschool her op te bouwen. Het gebouw omvat nu 4 klassen, een kapel en een huis voor de Zusters. Op 1 oktober 1923 hervatten de lessen in 1 bewaar- en 2 lagere klassen. In 1925 lopen op de Molenarelst reeds 122 leerlingen school.

Ondertussen werd, bij akte vóór notaris Dewulf te Langemark, door E.H. Lammens op 23 juni 1923, de Vereniging Zonder Winstgevend Doel "Parochiale Werken van de Molenarelst en Westhoek" gesticht.

Ex-pastoor Ghyselen overleed op 20 januari 1922. Hij had als erfgenamen zijn zuster Melanie Ghyselen, weduwe Henri Dejonche, wonende te Veurne, zijn broer Edmond Ghyselen, landbouwer te Steenkerke, zijn schoonzuster Marie Debois, weduwe Alois Ghyselen, gemeentesecretaris te Alveringem, en haar kinderen Juffrouw Georgina Ghyselen, Juffrouw Louisa Ghyselen, beide woonachtig te Alveringem, Mevrouw Marie Ghyselen, gescheiden van Edgard Van den Brander, en wonende te Parijs, Mevrouw Céline Ghyselen, echtgenote Oscar Maes, hotelhouder te Antwerpen, Mevrouw Evelina Ghyselen, echtgenote Aimé D'Hooghe brouwer te Veurne en Joseph Ghyselen, wonende te Veurne.

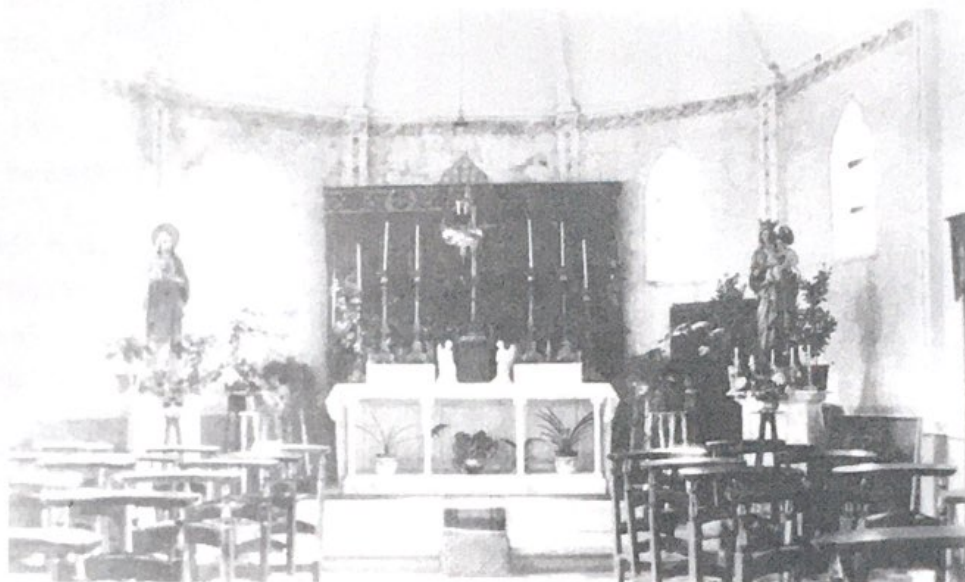
Op 4 januari 1924 schenken al deze erfgenamen de geërfde eigendom van E.H. Ghyselen op de Molenarelst aan de V.Z.W. Parochiale Werken van de Molenarelst en de Westhoek. De akte van overdracht wordt opgemaakt voor notaris Louis de Baets te Zonnebeke.

Halverwege de jaren twintig geraakt de heropbouw voltooid. Het leven hernam zijn gewone gang in een rustige periode met relatieve welstand. Vele "Merulnaren" trokken met de lente naar Frankrijk om er het "seizoen" te doen en pas in het najaar keerden ze goed en "gelaan" naar huis terug. Dan was het feest. De tweede zondag van november was er Molenarelst-Ommegang, het grote verbroederingsfeest tussen teruggekeerde seizoenarbeiders en de thuisblijvers.

De schoolbevolking groeide aan en in 1929 werd een derde lagere klas in gebruik genomen. In hetzelfde jaar werd rond de speelplaats een "dam" aangelegd. Een zware storm in december 1931 veroorzaakte heel wat schade aan de gebouwen op de Molenarelst; vooral het torentje op de kapel kreeg het hard te verduren. Ook tijdens de tweede wereldoorlog werden de gebouwen licht beschadigd en hersteld. In 1946 werd de ingangspoort van de kapel dichtgemetseld en van dan af kon men de kapel alleen nog bereiken langs het bestaande deurtje op de speelplaats. In 1948 werd de koer van de school volledig geplaveid door Albert Masschelein.

In die periode (januari 1956) situeert zich ook de komst van meester Elie Balduck op de Molenarelst. Hij zou de grote bezieler worden van de Molenarelst gedurende 15 jaar. Op zijn aandringen werd er op zondag 28 oktober 1958 om 8 uur, het feest van Kristus Koning, voor het eerst zondagsmis gelezen in de kapel door E.H. Breyne, toenmalige pastoor. Vanaf die datum zou dit zich, met toestemming van het Bisdom, elke zondag herhalen. Voordien werd de kapel alleen gebruikt als gebedsplaats voor de Zusters van de school en enkele buurvrouwen. Wel werd sinds jaren reeds mis gevierd elke eerste vrijdag van de maand voor de schoolkinderen. De eredienst op zondag werd verzorgd door de priesters van Zonnebeke. De klas van meester Kino, die eigenlijk het achterste gedeelte van de kapel was en met het voorste gedeelte gescheiden werd door een

houten "accordeondeur", werd opengesteld voor de zondagsmis. Elke zaterdagmiddag gebeurde een verhuis van banken in deze klas. De klas van meester Balduck daarentegen deed dienst als sacristie, de zondagmorgen.

Binnenzicht, kapel Molenarelstschool vóór 1940.

In 1963 ontstond, opnieuw op initiatief van meester Balduck, de jaarlijkse autowijding rond het feest van Sint-Christoffel op de laatste zondag van juni. Dit ging gepaard met een Vlaamse kermis ingericht door de vinkenmaatschappij de "Grensvink". Deze vinkenmaatschappij is de meest bloeiende vereniging op de Molenarelst. In 1946 werd de "Grensvink" opgericht door Paul Vandenberghe. Vanaf 1952 tot op heden is Jules Ferrest er voorzitter van. Elie Balduck was ere-voorzitter. In 1961 werd in de kapel een vlag voor de vereniging plechtig ingewijd. De opbrengst van de Vlaamse kermis werd elk jaar geschonken aan de V.Z.W. Parochiale Werken van Molenarelst en Westhoek. In 1975 werd een einde gesteld aan die mooie traditie van Vlaamse kermis. De "Grensvink" deed echter nog meer voor de plaatselijke bevolking. Tussen 1967 en 1975 werd elk jaar op de tweede zaterdag van februari

Wijding vlag van de vinkenmaat-
schappij "De Grensvink" in 1961.

SINT-KRISTOFFEL
Molenaarelst - 28 juni 1970

Aandenken autowijding 1970
"St. Kristoffel"

toneel gespeeld. Het waren zelf geschreven sketches door eigen leden opgevoerd. De vertoning vond plaats in de kapel die daarvoor tot zaal werd omgetoverd.

Na vier jaar onderbreking werd deze gewoonte in ere hersteld, maar nu wordt (straks reeds voor de zesde maal) telkens op de derde zaterdag van februari het toneel opgevoerd in zaal Petrus te Zonnebeke. Het is nu een organisatie van gans het gewest Ieper. Het lokaal van de "Grensvink" was gevestigd in café "Zagershof" bij Camille Hoornaert en Julia Meernhout, maar jammer genoeg sloot deze café in 1983 als laatste haar deuren. Vóór 1914 waren op de Molenarelst een twaalfstal herbergen!)

Na W.O. II mochten ook de Zusters fietsrijden. Elke dag kwamen de Zusters nu met de fiets van het klooster in de Ieperstraat naar school. Zo bleef het woonhuis van de Zuster ongebruikt, en werd het als woonst gegeven aan conciërge André Verhaeverbeke. Hij was een zeer plichtbewuste man die instond voor onderhoud van kapel en school. Op 27 december 1956 overleed André. Enige tijd later kwamen Eric Ferrest en Zenobie Titeca hun intrek nemen in het huis als conciërge. Ook zij hielden het gebouw netjes en "Rikske" speelde daarbij nog kerkbaljuw. Hij plaatste de stoelen, bewaarde de sleutel, smukte de kapel op met bloemen, maakte de kachel aan 's zondagsmorgens heel vroeg, hij haalde het stoelgeld op, hield een oogje in 't zeil of er niet gebabbeld werd tijdens de Mis en hij "koterde" het vuur in de kachel aan tijdens de dienst. Na zijn dood op 10 augustus 1979 heeft Zenobie zijn taak overgenomen. Reeds 24 jaar is zij nu reeds conciërge van het gebouw. En koffie dat zij gemaakt heeft voor de leerkrachten...!

Nu de kapel volwaardige parochiekerk werd, plaatsten de priesters er in 1958 ook een biechtstoel in, afkomstig van het VII te Ieper. In 1969 werden nogmaals belangrijke herstellingswerken uitgevoerd aan school en conciërgenhuis.

Rond 1960, de kapel was toen reeds te klein geworden om de wijkbewoners plaats te bieden voor de zondagsdienst, werd uitgekeken naar een nieuwe kapel. In 1960 kocht de VZW Parochiale Werken een

stuk grond aan de Heer Emile Comyn. Het lag tussen de huizen van Florina Carrein en Willy Chaerle schuin tegenover de school. Pastoor Danneels besloot een nieuwe kerk te bouwen. Architect Vaste-saegher uit Assebroek tekende de plannen en in 1962 werd de nieuwe hulpkerk gebouwd door de gebroeders Vuylsteke uit Handzame. De ruw-bouw werd betaald door het bisdom. Het zwart marmeren altaar werd geschonken door het klooster O.L.Vrouw-Ten-Bunderen. De biechtstoel achteraan de kerk is ontworpen door E.H. Jan Soens, onderpastoor, en werd eveneens betaald door het bisdom. Ook het grote beeld van Christus aan het kruis op de voormuur is van de hand van onze toen-malige onderpastoor-kunstenaar Jan Soens. Een klok afkomstig van de oude kapel werd boven de sacristie geplaatst.

De totale kostprijs van de kerk bedroeg 1.640.000 fr. Het financi-eel aandeel van de parochianen was aanzienlijk.

De hulpkerk werd plechtig ingewijd en toegewijd aan Sint-Jozef, door Monseigneur Desmedt op 1 mei 1963, samen met pastoor Danneels, on-derpastoors, wijlen E.H. Jan Soens en E.H. Adrien Vandenbroucke (thans pastoor te Leke) en E.H. Lucien Vuylsteke, een Merulnaar die thans medepastoor is te Avelgem. De zondagsdienst op de Molenarelst bleef also verzeerd.

Inwijding van de nieuwe kapel op de Molenarelst op 1 mei 1963.

Sindsdien staat de oude kapel leeg. De biechtstoel van de oude kapel werd omgebouwd tot een kleerkast en staat nu in de sacristie van de nieuwe kerk. Het kruisbeeld dat thans op het tabernakel staat is ook afkomstig uit de oude kapel. Voor de rest is alles uit de oude kapel verdwenen: de twee marmeren engeltjes die naast het tabernakel stonden, het tabernakel zelf, een groot O.L.Vr.beeld en een beeld van het H.Hart, kommuniebanken, mooie koperen kandelaars en de kruisweg. Heeft er sinds de sluiting van de kapel een nieuwe "beeldenstorm" geraasd over de Molenarelst ?

In de nieuwe kapel vinden we beelden van St.Jozef en St.Christoffel. Het beeld van het H.Hart en het O.L.Vrouwbeeld werden geschenken door het klooster H.Vincentius te Lichtervelde. In 1982 werden de heiligenbeelden door Willy Serruys op voetstukken geplaatst. Eveneens ontwierp en maakte hij een klein altaar om het tabernakel op te plaatsen. Ook de kerststal van de kerk is van zijn hand. Hulpvaardige buurvrouwen naaiden toen ook nieuwe antipendia, dit zijn witte doeken voor op het altaar.

Op 17 maart 1971 werd op vraag van het provinciebestuur een inventaris opgemaakt van alle roerende bezittingen van de kerkfabrieken in West-Vlaanderen. Voor de Molenarelst ziet het inventaris er zo uit:

1. Het gebouw zelf : is nieuw sedert 1962.
Tamelijk ruim voor een hulpkerk.
2. Altaar : Schone plaat 15 cm in zwart marmer.
Steunend op ieder kant op een zwart marmeren steunplaat langs voren en langs achter open.
3. Tabernakel : niet groot, in verzilverde plaat met vismotief.
staat voorlopig niet in de kerk.
4. Kelk : nieuw met -brede beker- verzilverd.
5. Gewaden : een vijftal eenvoudige kazuifels in ieder liturgische kleur. Een groene koorkap. Een paar alben.
6. Beelden : Een schoon beeld in plaaster van St.Christoffel met kindje Jezus. Voor de voertuigenwijding beeld van St.Jozef werkman met kind Jezus, in plaaster, patroon van de kerk.

Groot beeld van Christus aan het kruis, op de voormuur achter het altaar. Het is een schoon beeld in plaaster, niet de lijdende Christus, eerder in verrezen gedaante.

7. Biechtstoel : één: door E.H. Jan Soens.
In nieuwe stijl -effen-nogal mooi-licht van opvatting-in vreemde houtsoorten-kleur is licht.
8. Kruisweg : 14 kleine vormen in keramiek -wat het voorstelt is onduidelijk- modern en abstract van uitdrukking.
9. Ikone : op hout -de gewone afbeelding van O.L.Vrouw van Bijstand.
10. Stoelen : 320 nieuwe stoelen, zitplaats in groene skai.
11. Brander : een lichte brander met warme lucht systeem.
12. Micro-installatie: een micro, twee klankzuilen.

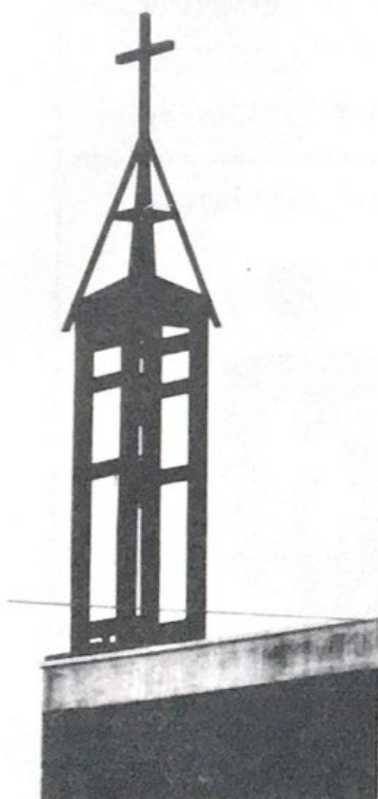
In september 1981 werd E.H. Valere Cools gevraagd de zondagsdienst op de Molenarelst voor te gaan. E.H. Cools werd geboren te Zonnebeke op 3 december 1929. Hij werd priester gewijd op 21 september 1955. Hij is licentiaat Politieke en Sociale Wetenschappen en Directeur van IPSOC te Kortrijk. Sinds 1981 woont E.H. Valere Cools te Beselare op de Berg. Hij aanvaardde graag het voorstel. Nu is hij op zon- en feestdagen de bezielende priester van het kerkje. Hij houdt veel van zijn parochianen en omgekeerd. Het samenhorigheidsgevoel tussen de "Merulnaren" is met hem nog versterkt. Hij slaagde er ook in het Zonnekoor op te richten in 1981. Lagere schoolkinderen verzorgen nu op prachtige wijze de gezangen tijdens de Mis, dit onder de dynamische leiding van Mej. Marie-Claire Vanderplancke. Het eerste optreden was de Kerstmis van 1981.

In november 1983 kreeg E.H. Cools een prachtig geschenk voor "zijn" kerk. E.Z. Magdalena Wittewrongel, algemene overste van het klooster O.L.Vrouw-Ten-Bunderen schonk hem een klok. De klok was vroeger eigendom van het klooster van de Zusters van de H.Vincentius te Geluwe. Ze werd gegoten door Ch. Brondel-Jacquart uit Brugge. Voor en na de oorlog hing de klok in de toren van het klooster te Geluwe.

In augustus 1927 sluit die kloostergemeenschap zich aan bij de congregatie van O.L.Vrouw-Ten-Bunderen.

Na een zware storm in de nacht van 13 en 14 november 1940 werd het 11 meter hoge torentje van het klooster volledig vernield. Een nieuwe toren werd niet meer gebouwd en de klok zweeq, lang... zeer lang, tot de schenking in 1983. Ook Willy Serruys was opgetogen over het geschenk, maar: "Een klok hoort thuis in een toren", oordeelde hij en samen met bureu sloeq hij opnieuw aan het werk. Hij bouwde en plaatste een open houten torentje op de kerk en hing de oude klok samen met de nieuwe aanwinst er in op. Op zondag 18 december 1983

werd de klok gewijd door E.H. Jan Vanhove, pastoor te Zonnebeke. Ze kreeg de naam Cyrille ter nagedachtenis van Zuster Cyrille die zovele jaren in de kleuterklas van de Molenarelst had lesgegeven. Meter werd E.Z. Magdalena Wittewrongel, schenkster van de klok, en peter werd, ja natuurlijk, Willy Serruys die reeds zoveel presteerde voor de kapel en de wijkbewoners.

De klok "Cyrille" geschenken door E.Z. Magdalena Wittewrongel, hangt sinds dec 1983 in het nieuwe torentje van de Molenarelst-kerk.

De nieuwe klok klepte voor het eerst op 24 december 1983 om 23u40 vóór de Kerstmis. De "Merulnaren" zijn fier op hun kerk en hun priester. Florinna Carrein die net naast de kapel woont houdt vanuit haar keuken voortdurend een oogje in het zeil op die mooie parrel van de Molenarelst.

Sinds het ontstaan van de Molenarelstschool werd het onderwijs er verstrekt door de Zusters van O.L.Vrouw-Ten-Bunderen. De Zusters trokken aanvankelijk elke dag te voet van het klooster in de Ieperstraat naar de Molenarelst. Vanaf 1 oktober 1923, de heropening der school na WO I, tot 1980 hebben heel wat Zusters, onderwijzeressen en onderwijzers het beste van zichzelf gegeven voor de opvoeding van de kinderen.

Bijzonder geliefd was Zuster Cyrilla (1) die vanaf 1925 ongeveer dertig jaar voor de kleuters stond. Zij was een ingoede maar strenge Zuster. Zij hield ontzettend veel van de plaatselijke bevolking.

Zuster Cyrilla in haar kleuterklas - schooljaar 1952 - 1953.

(1) Zuster Cyrilla, in de wereld Julia Verbrugghe, dochter van Charles -Louis en Louisa Vermeulen werd geboren op 23.11.1885 te Moorslede. Ze trad in het klooster op 20.09.1912 en werd geprofest op 25.09.1916. Ze stierf op 27.11.1959 te Moorslede en werd aldaar begraven.

Ontelbare keren kwam zij 's morgens op de Molenarelst aan, geladen als een ezel, met medicamenten of andere benodigdheden voor haar vrienden, zieken en oude mensen. Alles deed ze uit liefde en alleen een bloempje uit de tuin wilde ze aanvaarden als dank. Ze was ook heimelijk blij als het 's avonds hard regende, dan mochten de Zusters in het woonhuis van de school overnachten te midden van hun geliefde wijkbewoners. Andere onderwijzende Zusters in de jaren 1925-40

waren: Zuster Germana (1) en Zuster Simona (2) in het lagere onderwijs.

Al die tijd was de school op de Molenarelst een gemengde school. In 1942 echter werd, door toedoen van hoofdinspecteur Dochy uit Roeselare en E.H. Lammens, de school gesplitst in een jongens- en een meisjesschool, ondanks een verordening van de Duitsers dat tijdens de oorlog geen nieuwe scholen mochten opgericht worden. Hoofdinspecteur Dochy motiveerde de beslissing echter als volgt: "Inderdaad geen nieuwe school, maar aangezien hier niets moet gebouwd worden kan hier een nieuwe school ontstaan in de bestaande gebouwen". Zo werd het plan goedgekeurd en kregen we vanaf nu een Aangenomen Jongensschool en een Aangenomen Meisjesschool.

Geloofd zij Jezus Christus.
†
BID VOOR DE ZIEL VAN

Eerwaarde Zuster CYRILLA
(JULIA VERBRUGGHE)

geboren te Moorslede, de 23-11-1885, in het klooster getreden te Moorslede, de 20-9-1912, geprofest de 25-9-1916 en godvruchtig in de Heer ontslapen in het klooster O L. Vrouw ten Bunderen te Moorslede, de 27-11-1959, gesterkt door de troostmiddelen van onze Moeder de H. Kerk.

Het kind groeide op...; het werd van hemelse wijsheid vervuld, en Gods genade rustte op haar (volgens Lc 2,40)
Heer, mijn hart is bereid.
Zie de dienstmaagd des Heren. (Lc 1,38.)
Zoveel jaren is zij 'n voorbeeldige kloosterlinge geweest, en heeft zij een leven geleid, gebouwd op de stevige grondeigenschappen van zachtmoedigheid en nederigheid.
Ze heeft jarenlang, vooral te Zonnebeke, de onschuldlige kinderen geboetseerd naar het evenbeeld van Jezus; en de ouders gaven met zoveel vertrouwen hun kleuters in haar reine en ijverige handen.
In haar laatste jaren van ziekte en onmacht was zij aan Gods Wil overgegeven, indachtig het woord van priester Poppe: men ontwijdt de kruisen niet er over te klagen.
Kom, mijn uitverkorene, gij zult gekroond worden. (Hooglied, 4,8.)
Mijn goede eerwaarde zuster Veneranda, samen thuis, samen in 't klooster, eensdaags komen we weer samen voor eeuwig.
Bemilde Broeder, Neven en Nichten, Familieleden en Vrienden, onze liefde sterft niet. Tot weerziens.
Mijn dierbare Oversten en Medezusters, ik dank U allen zeer voor uw genegenheid; en ik hoop dat gij mij verder helpt door uw gebeden.
Jezus, Maria (300 d.)
Heer, geef aan uw Kerk heilige priesters en vurige kloosterlingen. (300 d.)

druk. desimpel. moorslede

*Doodsprentje: E.Z. Cyrilla
(Julia Verbrugghe)*

- (1) Zuster Germana, Hennekint Marguerite, werd geboren te Moorslede op 05.06.1880. Ze was de dochter van Emilius en Stephanie Dubuisson, trad in het klooster op 17.10.1904 en werd geprofest op 06.09.1906. Ze overleed te Moorsele op 03.05.1959 en werd er begraven.
- (2) Zuster Simona, in de wereld Magdalena Fonteyne werd geboren te Aartrijke op 27.06.1898 als dochter van Gustavus en Euphrasie Coeman. Ze trad in het klooster op 08.12.1919 en werd geprofest op 13.09.1921.

Tot schoolhoofd van de jongensschool werd meester Alfons Theuninck benoemd. Hij was op de Molenaerelst gekomen als onderwijzer van de vier hoogste klassen op 1 februari 1941. Hij gaf les in het achter-deel van de kapel dat was ingericht als klaslokaal. In de laagste studiejaren werd meester André Deseyne benoemd. In 1944 werd de school tot zevenmaal toe omsingeld door de gestapo en meester Deseyne vond het veiliger een tijd onder te duiken. In die periode werd zijn taak als onderwijzer waargenomen door meester André Delaere uit Wijtschate. Van 26 maart 1945 tot 9 mei 1946 moest meester Deseyne opnieuw zijn leerlingen verlaten om zijn dienstplicht te vervullen. Juffrouw Raymonde Vercruysse kwam hem toen vervangen.

In 1956 voerde toenmalig Minister van Onderwijs Harmel een campagne voor centralisatie van het onderwijs. Mede doordat de functie van schoolhoofd vacant werd in de gemeenteschool, waaqde meester Theuninck zijn kans en hij werd er benoemd op 9 januari 1956. Meester Deseyne werd nu schoolhoofd, maar ook hij maakte als onderwijzer de overstap naar de gemeenteschool (3de en 4de leerjaar) op 1 februari 1956.

Zo zag een klas van de Aangenomen Jongensschool op de Molenaerelst er uit in de vijftigerjaren.

Als nieuw schoolhoofd kwam meester Elie Balduck naar de Molenaerelst. De opdracht van meester Theuninck werd overgenomen door meester Firmin Develter uit Wijtschate, maar hij had het moeilijk om de kwajongens van de Molenaerelst in toom te houden en na het paasverlof werd hij op 16 april 1956 vervangen door meester Gilbert Kino uit Kruiseke. Na de grote vakantie ging meester Kino zich ontfermen over

de kleinste klas terwijl meester Balduck nu de hoogste studiejaren voor zijn rekening nam. Het was ook in die tijd dat het achtste en zevende studiejaar werden afgeschaft. Na de grote vakantie van 1962 verliet ook meester Kino de Molenarelst en trok naar de veel grotere Broederschool te wervik. Daarna volgt een periode met snelle opvolging van onderwijzers zoals meester Roger Buyck uit Wervik, meester Marc Vanryckeghem uit Moorslede, meester Bernard Maes uit Wervik en meester Paul Huyghe.

De Jongensschool van de Molenarelst op schoolreis naar Nederland, vermoedelijk in 1957.

Onderwijzend personeel aan de Molenarelstschool in 1957. v.l.n.r. E.H.Pastoor Breyne, meester E.Balduck, juffrouw Mona Wyffels, juffrouw Noemi d'Heghere, onbekend iemand geen onderwijzer, E.Z.Felicitas, meester G.Kino.

*1957: de Eerste Communiekan-
ten van de klas van meester
Kino op de Molenarelst.*

Uiteindelijk zou Mevr. Vermeulen-Roose, reeds sinds 1959 in de Meisjesschool van de Molenarelst, de eerste studiejaren van de Jongensschool voor haar rekening nemen. In 1967 werd de school opnieuw gemengd wegens leerlingengebrek. Dit betekent meteen de komst van Mevrouw Agnes Devreker-Borrey als taaklerares snit en naad, om 3 uur per week les te geven aan de meisjes van meester Balduck's klas. Het plotse vertrek van meester Balduck in april 1971 betekende een zware aderlating voor de Molenareltschool en voor de ganse wijk. Tot de grote vakantie werd hij vervangen door meester Duthieuw uit Ieper. Mevr. Vermeulen-Roose werd ondertussen hoofdonderwijzeres.

In september 1971 duikt een nieuwe leerkracht op in de hoogste klas: meester Noël Vandewiele. De dreiging van de afschaffing van de wijkschool, en de openstaande betrekking in de gemeenteschool (de plaats van Mevrouw Hollevoet-Duflou was vacant) deed hem er toe besluiten in september 1973 naar de gemeenteschool te muteren. Meester Vandewiele werd nu opgevolgd door Mevrouw Coghe-Legrout tot 1975. Op dat moment waren nog slechts voldoende lagere-schoolkinderen voor 1 klas. In het kader van de Wet van de Minirationalisering werden deze scholen verplicht te fusioneren. De fusie met de Vrije Lagere Meisjesschool te Zonnebeke werd een feit.

Wat gebeurde er al die tijd met het onderwijs voor de meisjes van de wijk ? Begin de jaren veertig stond nog altijd Zuster Germa-na als schoolhoofd voor de hoogste klas. Bij de splitsing, meisjes-jongensschool, werd ze opgevolgd door Zuster Scholastica (1) van september 1942 tot juni 1945. Zuster Scholastica was tevens schoolhoofd van de meisjesschool.

(1) Zuster Scholastica, in de wereld Marie-Louise Decuyenaere, werd geboren te Rollegem-Kapelle op 23.05.1908 als dochter van Gustaaf en Eugenie Verhaeghe. Ze trad in het klooster O.L.Vrouw-Ten-Bunderen op 06.11.1931 en werd geprofest op 30.08.1933. Ze overleed te Moorslede op 29.06.1965 en werd aldaar begraven.

Na haar kwam Zuster Fabiana (1) van september 1945 tot september 1947. Daarna, van 1 september 1947 tot 23 april 1950, kregen we Zuster Pharaïldis (2) als onderwijzeres en schoolhoofd.

In de periode 1940-1950 verschenen ook de eerste leke-onderwijzeressen op de Molenarelst, zoals Juffrouw Augusta Libbrecht en Juffrouw Marie-Jeanne Vandenbossche. Zij was afkomstig van Kaprijke en loeerde in het klooster. Ze onderwees de laagste studiejaren en bleef op de Molenarelst tot 1946. In 1946 werd ze opgevolgd door Juffrouw Marie-José Pattyn, een Zonnebeekse.

Op 25 april 1950 kreeg Zuster Felicitas (3) opdracht van Moeder Overste naar de Molenarelst te komen als onderwijzeres-schoolhoofd. In haar lange carrière, tot 1967, op de Molenarelst heeft ook zij veel liefde en goedheid betoond voor haar meisjes-leerlingen en wijkbewoners. Net als aan Zuster Cyrilla bewaren veel "Merulnaren" aan Zuster Felicitas een zeer goede herinnering.

Van 1952 tot 1959 gaf Juffrouw Noemi d'Heghere uit St. Jan-ter-Biezen bij Watou, les aan het 1ste, 2de en 3de studiejaar. Geruime tijd loeerde zij bij de familie Baute. Later werd ze kloosterzuster in een slotklooster te Brugge.

In 1959 komt Mevrouw Vermeulen-Roose in haar plaats. Met Zuster Felicitas en Mevrouw Vermeulen-Roose als konstante ploeg gaat het lager onderwijs voor meisjes verder tot 1967. Dit is het tijdstip

-
- (1) Zuster Fabiana werd te Proven geboren op 16.03.1907 als Rachel Ryon. Ze was de dochter van Camillus en Emma Maerten. Ze trad in het klooster op 15.09.1930 en werd geprofest op 15.09.1932. In september 1947 trok ze als missiezuster naar Congo.
- (2) Zuster Pharaïldis, in de wereld Maria Degroote, werd geboren te Knokke op 10.04.1921. Ze was de dochter van Camiel en Pharaïlde Devos. Ze trad in het klooster op 08.12.1941 en werd geprofest op 20.08.1943.
- (3) Zuster Felicitas, in de wereld Anna Goudenhoofd, werd geboren op 20.01.1916 te Proven als dochter van Cyriel en Elisa l'Epée. Ze trad in het klooster op 07.10.1936 en werd geprofest op 30.08.38. Ze overleed op 14.08.1977 te Ieper en werd te Moorslede begraven.

waarop de school weer gemengd wordt. Zuster Felicitas verlaat de school en dit betekent meteen het einde van meer dan een halve eeuw onderwijs door de Zusters van O.L.Vrouw-Ten-Bunderen. Slechts twee klassen blijven nu nog over in het gemengd lager onderwijs met als klastitularissen: Mevrouw Vermeulen-Roose en Elie Balduck.

In 1954, op 69-jarige leeftijd verliet Zuster Cyrilla haar kleuterklasje op de Molenarelst. In haar plaats kwam Juffrouw Emelde Depoortere uit Wervik. Enkele jaren later verhuisde ze naar Antwerpen. Juffrouw Mona Wyffels uit Moorslede volgde haar op. Vanaf 1964 werd Mevrouw Bernadette Durnez-Borry de nieuwe kleuterleidster. Nog enkele jaren later is het mogelijk een tweede kleuterklasje in te richten en daarvoor wordt Annie Huyghebaert aangeworven. Zij werd in 1971 afgelost door Mevrouw Estelle Denys-Sanders.

Uiteindelijk kwam dan met de fusie in 1975 een einde aan het onderwijs op de Molenarelst. Of toch niet, wegens plaatsgebrek in de meisjesschool in de Ieperstraat kregen drie kleuterklassen onderdak in de schoolgebouwen van de Molenarelst. De kleuterklasjes werden nu geleid door Mevrouw Estelle Denys-Sanders, Mevrouw Jenny Legrand en Mevrouw Christa Declercq-d'Haene. Toen Mevrouw Legrand ziek werd in 1976 werd ze tijdelijk en later definitief vervangen door Mevrouw Frieda Van Mouffaert-Courtens. Mevrouw Declercq-d'Haene ruilde haar baan op de Molenarelst voor een baan op de Koekuit te Moorslede in 1978. Zij werd opgevolgd door Mieke Vincke tot in 1979 toen het klasje wegviel. In 1980 kwam het definitieve einde. Mevrouw Estelle, Mevrouw Frieda en hun kleuters kregen nu ook een plaats in de verbouwde meisjesschool.

School en kapel, eens het kloppend hart van de Molenarelst, stonden nu leeg. De kapel kon zelfs geen dienst meer doen als eet- en turnzaal zoals het sinds 1963 gebeurde. Thans is de kapel verhuurd als opslagplaats voor de firma André Dejonckheere. De klaslokalen worden nu ingepalmd door verenigingen als vergaderlokaal: Jong KAJ, werklokaal; de missienaakring; of als repititie- en werkplaats voor de toneelkring Cardino.

Dit was de geschiedenis van driekwart-eeuw school en kapel op de Molenarelst. Wij zijn er ons van bewust dat onjuistheden kunnen voorkomen in de publicatie. Misschien hebben wij niet ver genoeg gezocht. Wij durven echter hopen dat U, lezers, ons op die fouten zult wijzen als U ze ontdekt.

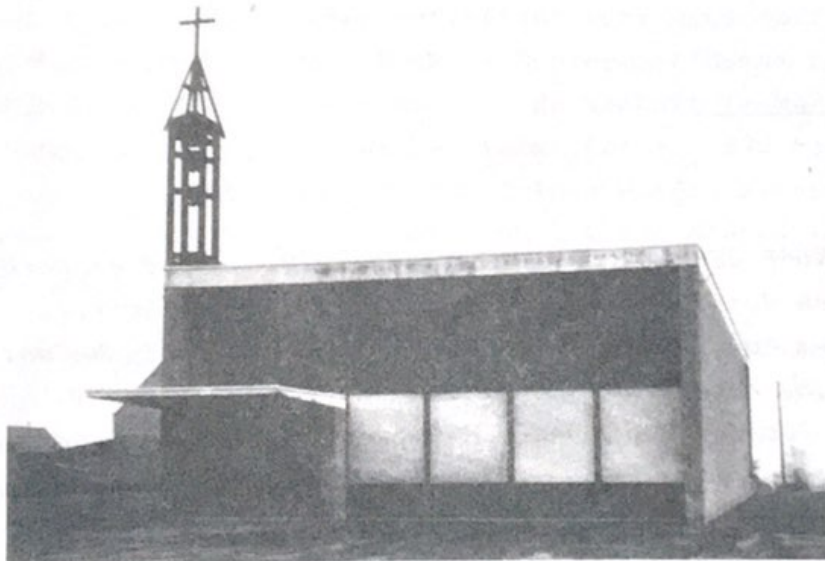
Wij danken E.H. Jan Vanhove, Meester André Deseyne, Meester Alfons Theuninck, Meester Gilbert Kino, E.Z. Denise Verhaeghe, Mevrouw Bernadette Durnez-Borry, Mevrouw Agnes Devreker-Borry, de Heer Maurits Baute, Mevrouw Zenobie Ferrest-Titeca, de Heer Jules Ferrest, Mevrouw Florinna Dornez-Carreïn, Mevrouw Willy Chaerle-Claerbout, de Heer Hubert Verbrugghe, de Heer Ronny Bouckaert, de Heer Daniël Vandenbroucke, Mevrouw Hedwige Vandenbroucke-Mestdagh. Hun informatie en fotomateriaal hebben onze opdracht heel wat gemakkelijker gemaakt.

BRONNEN

- ALEKS EN ANDRE DESEYNE : Zonnebeke 1914-1918, dood en heropstanding van een dorp. Uitgegeven in 1976 in eigen beheer.
- VALEER PIL : Zonnebeke, heerlijk verleden en zonnig heden, 1962. V.T.B.-V.A.B. Zonnebeke.
- A. BARBAIX (Zuster Marie-Paule) : Zeven eeuwen Ten Bunderen. Geschiedenis van het klooster van O.L.Vrouw-Ten-Bunderen van Moorslede, 1269 - 1971. Uitgegeven in 1971 in eigen beheer.
- ARCHIEVEN VAN DE PAROCHIE, bewaard door E.H. Jan Vanhove, pastoor te Zonnebeke.
- Erratum : Molenarelst moet zijn: Molenaarelst.

De oude school met kapel op de Molenarelst, thans gebruikt door enkele verenigingen van Zonnebeke.

De nieuwe kapel op de Molenarelst - anno 1984.